

Husdyrbruget 1897.

Af Statskonsulent Axel Appel.

Naar jeg i Fjor i min Oversigt over »Husdyrbruget 1897« bemærkede, at Udsigterne for et lønnende Husdyrbrug ikke var synderlig lyse, saa har denne min Bemærkning for det forløbne Aars Vedkommende — for 1897 — desværre vist sig at slaa uhyggelig godt til. Det var vanskeligt at drive et rentabelt Husdyrbrug i 1896, men det var ikke mindre vanskeligt i 1897. De stærkt hæmmede Afsætningsforhold for levende Kreaturer ere blevne yderligere besværliggjorte. Priserne paa vor vigtigste Export-Artikel, Smørret, have været lavere, medens Foderstofferne have været dyrere end i Aaret forud, og disse Forhold have selvfølgelig øvet stor Indflydelse i Retning af at mindske Kvægholdets Rentabilitet i det forløbne Aar. En betydelig Stigning af Flæskepriserne har dog vist en glædelig Modvægt herimod. De trykkede Forhold, under hvilke Husdyrbruget har arbejdet, have dog ingenlunde mindsket Landmændenes Energi i Arbejdet for, gennem en stedse mere omfattende og forstaaende Udnyttelse af de Midler, ved hvilke en billigere og bedre Produktion lader sig fremskaffe, at modarbejde Virkningen af de ugunstige Forhold, under hvilke der for Tiden arbejdes. I de Landbrug, hvor man har gode, produktive Besætninger og anvender en Driftsmaade i Jordbruget, der staar i den rette Samklang med det store og gode Husdyrhold, kan det endnu lade sig gjøre at faa Husdyrbruget til at svare Regning, og deres Tal er heldigvis i god Stigning.

Skjøndt Foderbeholdningerne i Efteraaret 1896, særlig med Hensyn til Vaarsæd og tildels Roer, ikke vare rigelige, blev der dog ikke Tale om nogen egentlig Foder-mangel i Vinteren 1896 og 97, en Del af Midtjylland maaske undtagen, hvor Halm i det tidlige Foraar var i en Pris af 10 Kr. pr. Skpd. en kort Tid men hurtigt gik ned i 6 og 4 Kroner. — Til at man kunde fodre igjennem trods »lidt Foder« bidrog, at det avlede Straafoder var sundt og godt, at der gennemgaaende var store og gode Høbeholdninger, og at Frygten for at komme til at lide Fodermangel bevirkede en fra Efteraaret af gavnlig og virkningsfuld Økonomi med alt Fyldefoder. Som sædvanlig slap Roerne altfor tidlig op i de fleste Kvæghold.

Kraftfoderforbruget var meget stort. Af Oliekager og særlig af Majs blev der gjort meget store Indkøb. Majsens Prisbillighed opfordrede stærkt til stort Forbrug af dette Foderkorn, der i stor Udstrækning er anvendt til Svin og Heste og ikke lidt til Kvæget. Ogsaa af Melassefoder er der anvendt meget. Af Oliekager er Forbruget af Bomuldsfrøkager tiltaget stærkt, og denne Kage har ogsaa været forholdsvis billig; Prisen var omtrent som i 1896, medens Solsikkekagernes Gjen-nemsniitspris var ca. 1 pCt. højere.

Kvæget, der mange Steder blev bundet ind i daarligt Huld, kom gennemgaaende i »gode Klæder« inden For-aaret, og Mælkeudbyttet var i Vinterhalvaaret godt.

Foraaret var fugtigt og tildels koldt. Med mildere Vejr i Begyndelsen af Maj vare Betingelserne for en frodig Vegetation fortrinlige, men Udbindingen af Kvæget fandt dog ikke Sted i større Udstrækning før efter Maj Maanedes Midte paa Grund af atter indtrædende koldt Vejrlig. Græsningen var i Foraar og Forsommer meget rigelig, men som ikke sjældent her hjemme blev Juni en skæbnsvanger Maaned for Sommergræsningen og Høsten, særlig i Jyl-land, hvor enkelte Amter kun fik Trediedelen af den i denne Maaned sædvanlig faldende Nedbør. Og da denne tilmed væsentlig faldt som Tordenbyger, fordeltes Regnen

yderligere meget ulige. Græsmarkerne bleve derfor mange Steder afsvedne og kom først til Grøde igjen efter en normal Nedbør i Juli. August var vaad og besværliggjorde og skadede Høsten i ikke ringe Grad, og atter var det Jylland, der var uheldigst stillet. Efteraarsgræsningen var usædvanlig rigelig og Efteraarsvejret fortrinligt, saa det blev muligt at udnytte Græsset i fuldt Maal, et Forhold af ikke uvæsentlig Betydning for Fødningen i indeværende Vinter. Thi ogsaa i 1897 blev Vaarsæden meget lidt fyldende, særlig den tidligt saaede, ja den gav adskillige Steder ligefrem Misvækst. Derimod er der i Sommeren 1897 avlet meget og godt Agerhø, særlig paa Øerne. Udbyttet af Engene kan betegnes som en god Middelhøst, men det sent høstede Hø blev mindre godt bjerget. Roerne have kun givet en Middelhøst — iøvrigt med meget forskjelligt Udbytte. — Der var »Spring« i Roemarkerne. Oldenborrelarver og Jordlopper vare slemme, og Tørken var for langvarig.

Mælkeudbyttet sidste Sommer var gennemgaaende godt, hvor man i den græsknappe Tid gav Erstatning i i Grøntfoder — og Kraftfoder. Og skjøndt den delvise Sommerstaldfodring stadig vinder mere og mere Indgang, er der dog endnu altfor Mange, der finder det foreneligt med god Økonomi at lade Malkekøerne lide Nærings-sorg i kortere eller længere Perioder af Sommeren. Men det skal fremhæves atter og atter, at en af Grundbetingelserne for en lønnende Mælkeproduktion Aaret rundt, som for en lønnende dyrisk Produktion i sin Helhed, er en god og ligelig Ernæring baade Vinter og Sommer. Men paa dette Punkt have vi endnu adskilligt at lære. Sommerernæringen er et svagt Punkt i alt for mange Kvæghold, og dette er en væsentlig Aarsag til det ret kummerlige økonomiske Resultat, som der endnu i altfor mange Retninger mødes op med. Og det bliver ikke godt, før vi anlægge samme Betragtninger overfor Kvægets Sommerernæring, som vi gjøre overfor Vinterernæringen. At vi give Kraftfoder om Vinteren til

det hjemmeavlede Foder: Roer, Hø og Halm, finde vi baade naturligt og formaalstjenligt. Men saasnart der er Tale om at støtte Sommergræsningen ved at give Kraftfoder, da betragtes dette i Modsætning til, hvad vi yde om Vinteren, som noget ganske extra, som en overordentlig Udgift, hvad det slet ikke er. Vore Omsætningsmaskiner, Malkekøerne, kræve, at vi tage deres Evner fuldt og jævnt i Brug, om de skulle kunne arbejde økonomisk for os. I samme Grad som vi undlade at tage Hensyn til dette »Naturens Krav«, i samme Grad maa vi finde os i, at Køerne kvittere med et mindre Udbytte.

I god Overensstemmelse med Husdyrbrugets voxende Betydning staar den Kjendsgjerning, at Roedyrkningen er i Tiltagende. Fra 1888—1896 er det med Roer dyrkede Areal her i Landet tiltaget med 68 pCt., hvad jo maa siges at betegne en meget god Fremgang. Men endnu er det med Roer til Kvægfoder dyrkede Areal meget for lille, og der er den allerstørste Opfordring til at udvide dette saaledes, at Roemarken virkelig bliver en Faktor af Rang i Bedriften; det er den endnu kun i de færreste Bedrifter. Thi en udvidet Roedyrkning er grundlæggende for et sundt og økonomisk ledet Husdyrhold. Der er al mulig Grund til at sørge for Tilvejebringelsen af meget godt og billigt Kreaturfoder, om vi kunde bringe Produktionsprisen paa vore forædlede Produkter ned og derved gjøre Forskjellen mellem denne og Salgsprisen saa stor som mulig. Hertil kan en udvidet Rodfrugtdyrkning hjælpe!

I mange Kvæghold maa der i Vinter udvises megen Økonomi, om Fodermangel skal kunne undgaas.

Overskudsindførselen af Handelsfoderstofferne, Klid og Oliekager, var ikke saa lidt større end i Landbrugsaaet 1895—96. For de sidste 5 Aar stiller Forholdet sig som følger:

	Klid. Pd.	Oliekager. Pd.	Ialt Pd.
1892—93	176.737.702	136.761.813	313.499.515
- 93—94	222.032.873	154.839.000	376.871.873
- 94—95	182.688.732	189.155.400	361.844.132
- 95—96	158.542.524	209.186.365	367.728.889
- 96—97	146.650.792	231.263.306	377.914.098

Overskudsindførselen er saaledes tiltaget med ialt godt 10 Mill. Pd., og denne Merindførsel falder udelukkende paa Oliekagerne — med 22 Mill. Pd. — medens der for Klidenes Vedkommende er en Nedgang af 12 Mill. Pd. Den samlede Overskudsindførsel var for 1896—97 den samme som for 1893—94, men Oliekager og Klid have nu byttet Roller. Denne gradvise Overgang til en stærkere Benyttelse af Oliekager staar i god Samklang med den tiltagende Rodfrugtdyrkning og kan formentlig betegnes som et Fremskridt i Retning af økonomisk Fodring.

Af Korn har Overskudsindførselen været kolossal, nemlig 1131.38 Mill. Pd. imod 793.98 Mill. og 831.50 Mill. Pd. i 1895—96 og 1894—95. Denne enorme Tilvæxt i Indførsel af Korn skyldes Majsen. Her har Overskudsindførselen været 823 Mill. Pd. imod 360 Mill. Pd. Aaret forud. Grunden til denne Majsoversvømmelse maa jo søges i Majsens Prisbillighed, idet at gode, sunde Varer have kunnet kjøbes for mellem 3 og 4 Øre pr. Pd., til hvilken Pris den maatte siges at være vel anvendt baade til Svin og Heste og formentlig ogsaa til Køer. At der som Svinefoder er anvendt Majs i større Udstrækning end heldigt for Flæskets Kvalitet, derom har det forløbne Aar da ogsaa baaret rigelig Vidne.

Det er en Selvfølge, at med et saa stort Forbrug af Kraftfoder, som det nuværende, spiller Prisen paa dette en meget medbestemmende Rolle for Udbyttet af den dyriske Produktion, men Majsen undtaget, har Kraftfoderet været ikke saa lidt dyrere i 1897, et Forhold, der har gjort sig saa meget stærkere gjældende overfor Smørproduktionen,

som Smørprisen (Topnoteringen) har været ca. 2 Øre lavere pr. Pd. Overskudsudførselen af Smør er steget, trods de højere Kraftfoderpriser; den var 92.299.629 Pd. eller 2 Mill. Pd. større end i 1895—96.

For Svineholdet var 1897 ikke saa lidt gunstigere end sin Forgænger. Prisen paa Flæsk var betydelig højere. Efter de jydskes Andelsslagteriernes Fællesnotering har Gjennemsnitsprisen for 1. Kl.s Flæsk i 1897 været 37.4 Øre pr. Pd. (for extra Kvalitet 2 Øre mere) imod 29.75 Øre i 1896. Det er en Opgang, der har kunnet mærkes, og da der er anvendt betydelige Mængder af billigt Svinefoder — Majs — har denne Gren af Husdyrholdet betalt sig godt. Derimod er Produktionen aftaget ikke saa lidt. Ved det tyske Indførselsforbud af December 1895 er Exporten af levende Svin faktisk ophørt. Vi have nu en Overskudsindførsel af 2616 Stkr. og have kun udført 186 Stkr. i sidste Landbrugsaar.

Overskudsudførselen af Flæsk og Skinker er saaledes ogsaa gaaet meget ned. Ved at gjennemlæse nedenstaaende Tal for Overskudsudførselen af Svineavl-produkter i de sidste 12 Aar vil man se: dels Svingningerne i selve Udførselsmængden, dels det i de enkelte Aar indbyrdes forskellige Forhold mellem levende Svin og Flæsk og Skinker.

	Levende Svin. Stkr.	Flæsk og Skinker. Mill. Pd.
I 1885—86	192.872	19.90
- 1886—87	249.132	28.00
- 1887—88	60.377	59.80
- 1888—89	21.536	65.40
- 1889—90	64.737	58.60
- 1890—91	197.087	56.40
- 1891—92	199.731	71.40
- 1892—93	53.992	76.50
- 1893—94	82.632	85.10
- 1894—95	173.216	99.43
- 1895—96	3.262	139.76
- 1896—97	÷2.616	125.03

For 1896—97 er der saaledes en Nedgang i Overskudsudførslen af Flæsk og Skinker af godt 14 Mill. Pd. Ansætte vi den samlede Overskudsudførsel af Svineavl-produkter i salgbart Flæsk og regner 1 Svin = 120 Pd. Flæsk faa vi følgende Resultat:

	Af levende Svin (1 Svin = 120 Pd.) Mill. P.	Af slagtede Svin (Flæsk og Skinker) Mill. Pd.	Tilsammen Mill. Pd.
1885—86	23.14	19.90	43.04
1886—87	29.90	28.00	57.90
1887—88	7.20	59.80	67.00
1888—89	2.50	65.40	67.90
1889—90	7.80	58.60	66.40
1890—91	23.50	56.40	79.90
1891—92	24.00	71.40	95.40
1892—93	6.50	76.50	83.00
1893—94	9.90	85.10	95.00
1894—95	20.80	99.43	120.23
1895—96	0.39	139.76	140.15
1896—97	÷ 0.31	125.03	124.72

Ikke alene er Overskudsudførslen af Svineavl-produkter omtrent tredoblet i de sidste 12 Aar, men medens i 1885—86 omtrent $\frac{4}{7}$ af vor Overskudsudførsel gik bort som levende Svin, saa foregik i 1896—97 hele vor Overskudsudførsel i Form af Flæsk og Skinker. Dette er en Omvæltning i Afsætningsmaaden, om hvilken sikkert Ingen havde drømt for 12 Aar siden.

Trods Nedgangen i Overskudsudførselen har denne dog bragt flere Penge til Landet end i Fjor. Regne vi efter 1. Klasses Notering fra de jyske Andelsslagterier har Værdien af Overskudsudførselen i 1896—97 af Flæsk været ca. 7 Mill. Kr. større end i 1895—96 med en 14 Mill. Pd. større Overskudsudførsel. Noget mindre Variation i vort Svineholds Størrelse vilde sikkert være heldigt. Naar der i det forløbne Aar har været en Forskjel af indtil 16-18 Kr. pr. 100 Pd. mellem Flæsk af 1. Kl. og »blødt

Majsflæsk«, vil denne Kjendsgjerning formentlig bidrage til, at man fremtidig holder Maade med Majsfordringen.

Pattegrise have været i god Pris. Fra 5—9 Kr. Stykket i Januar gik de op i 10—14 Kr. — ja i Odense til 17 Kr. — i Juni Maaned, alt eftersom Flæskepriserne stege.

Afsætningen af levende Kvæg er vedvarende foregaaet under meget hæmmende Forhold. Foruden Karantænen blev der fra 1ste Marts 1897 fra Tyskland fordret Tuberkulinprøve i Karantæneanstalterne, forinden Kvæget kunde blive indladt i Markedet. De Kreaturer, der ikke reagere, kunne indgaa i den frie Omsætning, hvorimod reagerende Kreaturer slagtes, og øjensynlig tuberkulose Kreaturer slagtes i selve Karantæneanstalterne. Ogsaa det over Hvidding udførte magre Kvæg maa underkastes Tuberkulinprøve. Hvad der reagerer, tages tilbage her til Landet. Denne Udførsel er aftaget meget. — Meningen med denne Prøve er jo tydelig nok. Resultatet for os er forøgede Udgifter og dermed mindre Nettoudbytte. Forbudet mod Udførsel fra Sjælland, Lolland og Langeland staar vedblivende ved Magt, og efter et Udbrud af Mund- og Klovsyge i Bellinge paa Fyen — i Februar Maaned 1897 — blev ogsaa denne afspærret, og fra 12. Febr. al Udførsel af levende Kvæg, Faar, Geder og Svin fra Fyen til Udlandet og det øvrige Land forbudt.

Hvorlænge de endnu ikke afspærrede Landsdele kunne beholde den besværliggjorte Udførsel af levende Kvæg til Tyskland er ikke godt at vide. Det bærer sikkert i det Hele hen imod Hjemmeslagtning med Export af Kjød. At man forbereder sig paa en saadan Udgang af hele vor Kvæg-Export, har det forløbne Aar baaret tydeligt Vidne om. Paa mange af vore Svineslagterier har man indrettet sig paa Kreaturslagtninger. De samvirkende Landboforeninger i Sjællands Stift have indgaaet Overenskomst med Andelsslagterierne i Masnedsund, Slagelse, Roskilde og Holbæk om Slagtning af Kreaturer til Export saaledes, at Kreaturerne kjøbes af vedkommende Slagteri, og Klassificeringen af Kreaturer og Kjød foretages af den vedkom-

mende Direktør i Forening med en af de samvirkende Landboforeninger valgt Mand. Aftagelsen var her særlig beregnet paa Tyre og ældre kjødfulde Køer. Saavidt komne, ere Resultaterne faldne ganske tilfredsstillende ud. I Maj Maaned købte de fynske Landmænd det store og vel indrettede Exportslagteri i Odense for 1,800,000 Kr. — Paa Rigsdagens Bord ligger Forslag om en Statsbevilling paa 200,000 Kr. til Støtte af vor Kjødexport. Det vedtages selvfølgelig! Paa Landhusholdnings-selskabets Foranstaltning og med Statens Støtte er der i 1897 indhentet gode og nyttige Oplysninger om Fabrikation af Kjødconserves og Pølser, og der er i Aarets Slutning dannet et Aktieselskab: »De danske Conservesfabrikker» til Fremstilling i stor Maalestok af Kjødconserves og Pølser af det Kjød og Affald, der som saadant ikke egner sig for Export. Man kan vist med nogen Berettigelse udtale, at i det Øjeblik vi gaa over til en rationelt ledet Kjødeksport med intensiv Udnyttelse af 2den og 3die Kl. Kjød samt Affald gennem Conserves- og Pølsefabrikker, da ville Følgerne af, at den nu kun delvise og højst usikre Afsætning af levende Kreaturer helt forbydes, næppe blive saa indgribende i økonomisk Henseende som af Mange paa Forhaand frygtet. At vi ruste os, til dette Tidspunkt indtræffer, er i sin gode Orden.

Som sædvanlig have Priserne paa Lødekøer holdt sig godt. Fra Odense Kvægmarked berettes fra Efteraaret om bedste Kælvekøer til Priser fra 220—240 Kr. Stk. — samme Priser som Efteraaret 1896. I Jylland en Del lavere. Magert Kvæg har kostet usle, smaa Priser, ja har næsten været usælgeligt. For jævnt gode Udsætterkøer har man nord for Limfjorden i August Maaned maatte nøjes med 60—70 Kr. for Stykket; ogsaa Ungkvæg er solgt til Priser, der levne Opdrætteren en kummerlig Betaling. Dette har sin store uheldige Indflydelse paa Mælkeribrugets Konto.

Som i Fjor har Fødningen, trods de lavere Priser paa magert Kvæg, givet et tarveligt Resultat, og den ind-

skrænker sig for mange Egne til smaa Udsætterkøer og Tyre. Paa en større Gaard i Østjylland med betydelig Kreaturfedning og nøjagtig Regnskabsføring har Aaret 1897 givet et Tab af 4.43 Kr. pr. Stk., naar Gaardens egne Produkter regnes til Salgspris og Roerne (Kaalrabi) til 80 Øre Tønden, og Halmen sættes lig Gjødningens Værdi. Velfedede 1000 Pd.s Stude fra samme Gaard (lille Told) hjembragte i første Halvdel af Januar og Juni ca. 23 Øre pr. Pd. levende Vægt, vejede paa Produktionsstedet. Et Hold af unge, fede Kreaturer fra Egnen mellem Roskilde og København har i Efteraaret paa Københavns Marked bragt 24¹/₂ Øre pr. Pd. levende Vægt.

Kjøbenhavns Kvægtorvspriser for 1. Kl. Kjød (bedste Stude og Kvier) have i Gjennemsnit efter »U. J. L.« været 43.₂₅ Øre pr. Pd mod 46.₁₀ Øre i 1896. Højeste maanedlige Gjennemsnitspris var 47 Øre i Januar, laveste 40 Øre i Juni. For simpleste Tyre og Buller noteredes 18—20 Øre pr. Pd. sl. Vægt og for Eksport-Tyre (12—1600 Pd.) 15—18 Øre pr. Pd. lev. Vægt.

Paa Hamborgs Kvægmarked har Gjennemsnitsprisen for 1. Kl. Kjød været 54.₄₀ Øre imod 55.₁₀ i Fjor. Højeste Maanedspris var 55.₈₀ i August, laveste 51.₈₀ i December, en Svingning af 4 Øre. Paa Londons Kjødmarked har ifølge »U. J. L.« (efter Agriculturel Gazette) Gjennemsnitsprisen for 1. Kl. Kjød været 51 Øre, ellers betydeligt lavere end i Hamborg.

Udførselen af levende Kvæg er atter gaaet betydeligt nedad og er 10,000 Stk. færre end i forrige Landbrugsaar. Dette maa saa være i Følge alle de Hindringer, der lægges os i Vejen. Da Indførselen af levende Kvæg har været ca. 7000 Stk. færre, er Overskudsudførselen dog kun aftaget med 3500 Stk. og var 73,953 imod 77,579 i 1895—96.

Overskudsindførselen af Kalve er i stærk Tiltagende. Vi udføre nu kun 950 Stk. men have indført 1998, hvilket er en Overskudsindførsel af 1048 Stk. mod 320 i Fjor. Gjennemsnitsoverskudsudførselen for 1885

—95 var 5435 Stkr., og i Aaret 1889—90 stode vi endog med en Overskudsudførsel af 18,079 Stkr.

Kjødexporten er voxet, men den er endnu at kalde ubetydelig og paa Forsøgsstadiet. Overskudsudførselen af Kjød og Pølser var 13,640,754 Pd. mod 8,238,829 i 1895—96. Vi indføre dog endnu 5,531,608 Pd.

Af Faar have vi ogsaa i det forløbne Landbrugsaar havt en Overskudsindførsel, nemlig af 1360 Stkr. mod 2219 i 1895—96. Udførselen er aftaget med omtrent 2000 Stkr., og Indførselen er aftaget med omtrent 3000 Stkr. Der er næppe Tvivl om, at vi burde selv overtage vor indenlandske Forsyning med Faare- og Lammekjød som og med Kjød og Pølser. De udførte Faar ere atter i Aar gaaede til Nordfrankrig. Produktionen af Æg er i stadig Tiltagende. Æggeindsamlingen og Æggehandelen er kommen ind i et mere rationelt Spor, vel væsentlig ved Dansk Andels Æg-Export. Overskudsudførselen er fra 8,467,510 Snese i 1895—96 steget til 9,789,602 Snese i 1896—97, hvilket repræsenterer en Sum, der nok er værd at agte paa i disse Tider, saa meget mere som den vel væsentlig falder paa de mindre og de smaa Jordbrugeres Hænder, og disse have ogsaa de bedste Chanser for at drive en lønnende Æggeproduktion.

Kvægavlen. Paa selve Avlens Omraader er der fra det forløbne Aar kun godt at melde, idet Bestræbelserne for at lede Avlen i et rationelt Spor saa langt fra at være svækkede paa Grund af Tidernes Ugunst tværtimod have vundet i Intensitet og Rækkevidde. Det bliver nemlig mere og mere indlysende, at vi maa sætte alle Sejl til, om vi skulle kunne opnaa at tiltvinge os et nogenlunde Udbytte trods de nedadgaaende Priser og de forøgede Omkostninger. Markedspriserne staa vi afmægtige overfor. Men dette er endnu ikke Tilfældet overfor Produktionspriserne, disse kunne i de fleste Tilfælde bringes ned —

mange Steder endog betydeligt ned — dels gennem bedre og mere produktive Dyr, dels gennem en fornuftigere Brug af det foreliggende Materiale og ved Tilvejebringelsen af billigt, hjemmeavlet Kvægfoder. Harmonien mellem Driften i Stald og Mark er endnu langt fra tilfredsstillende.

Tallene ere i vore Dage ved at komme til Ære og Værdighed i Landbrugets Verden, hvad ogsaa haardt tiltrænges. At man i Regnskabsspørgsmaalet begynder med Kvægholdet, ved Malkekøerne, som det centrale i Nutidens Kvægbrug, maa siges at være saare naturligt. Af vore Malkekøer forlange vi et stort Arbejde, og at vi søge at faa Rede paa, hvorledes de forvalte de dem betroede værdifulde Afrøder, er i sin gode Orden; det er ligefrem en Pligt for os.

Det synes fremdeles som »Kontrolforeningernes« heldigt kunne optage og gennemføre dette vigtige Arbejde: at skaffe denne Klarhed over Stillingen tilveje, ikke alene i de mange mindre Kvæghold men ogsaa i de større og store, ikke alene give Oplysninger om Køernes Evne til at give fed eller mager Mælk men ogsaa oplyse om Kvægholdets Rentabilitet, saavel i sin Helhed som for den enkelte Ko. For Nørrejylland's Vedkommende, hvor Kontrolforeningsbevægelsen har hjemme, har Sagen slaaet særdeles godt an. Der er nu over 40 Kontrolforeninger i Virksomhed Landet over, af hvilke over 30 findes i Nørrejylland. Paa Lolland-Falster er der i Vinter oprettet 9 Kontrolforeninger, efter at Maribo Amts økonomiske Selskab sidste Aar har ladet Mælkens Fedtindhold af de enkelte Køer undersøge paa 13 Gaarde og samtidig indøvet Regnskabsføring. Paa Fyen og Sjælland gaar det endnu smaat! At der gennem Kontrolforeningernes Arbejde og Virksomhed skabes gode Forudsætninger og Muligheder for baade øjeblikkelig Fordel og for fremtidig økonomisk og rationelt drevet Kvæghold er en Kjendsgjerning, der ikke lader sig omstøde.

I Nørrejylland er der i Efteraaret 1897: 507 Besæt-

ninger med 13,117 Køer under Kontrol, eller 2,5 % af Nørrejyllands samlede Kobestand.

Konkurrencer mellem hele Kvæghold er en Opgave, der til stort Held for Avlen lægger mere og mere Beslag paa Landboforeningernes Kræfter. Den fynske Konkurrence er fortsat, ligesaa Konkurrencen under Randers Amtshusholdningsselskab og Horsens nye Landbrugsselskab. De samvirkende Landboforeninger i Sjællands Stift have nu begyndt en 2-aarig Konkurrence for Efteraaret 1897, og for Foraaret 1898 begyndte Foreningen af jydsk Landboforeninger. At man ved Anvendelse af de af Landboforeningerne og af Staten ydede Pengebeløb til Præmier mere og mere gaar i Retning af ej alene at præmiere efter Udseende, men ogsaa efter Gjæringer, efter Præstation, at man til dels forlægger Præmieringen fra Dyrskuepladsen til Stalden, er en glædelig Kjendsgjærning. Det er den Vej, vi skulle! —

Dyrskuerne ville imidlertid fremdeles hævde sig som et meget brugbart, ja uundværligt Middel til Avlens Fremgang og virke baade stimulerende og opmuntrende paa Opdrætterne og opdragende paa Publikum. At centralisere paa dette Omraade synes at ligge i Luften! Aarets Hovedbegivenhed paa Dyrskuevæsenets Omraade var Foreningen af jydsk Landboforeningers Jubilæumdyrskue i Aarhus i Dagene 9.—12. Juli, der langt overstraalede sine Forgængere, og i Størrelse og Udstyrelse fuldt stod ved Siden af en Landmandsforsamling, i Størrelse endog ved Siden af den i Randers 1894. Jubilæumsskuet var en Sucees for det jydsk Husdyrbrug. Hvad der var fremstillet af jydsk Malkekvang — særlig af Kosamlinger — overgik langt tidligere større Fremstillinger og overtraf i ikke ringe Grad de stillede Forventninger om, hvad der ved denne Lejlighed vilde kunne blive præsteret. Fremgangen i Ensartethed og Malkepræg var betydelig. For første Gang paa et stort Skue var optaget en Afdeling for »Smørkøer«,

der mødte med mindst ét Aars kontrolleret Regnskab over Mælke- og Smørudbyttet samt Fodringen, og ligeledes en Afdeling for »Familier« (1 Tyr og 6 Stkr. Afkom og 1 Ko og 3 Stk. Afkom). Begge disse nye Afdelinger vandt god Tilslutning; der mødte »Smørkøer« (jydske) med et aarligt Smørudbytte af 454 Pd. (Anker Pedersen, Krogsager), og baade Smørkøerne og Familierne vakte for-tjent Interesse og Opmærksomhed. — For første Gang havde man, som meget brugt i Udlandet, kjendetegnet Præmiedyrene under Fremføringen i Ringene med Sløjfer af forskellige Farver alt efter Præmiens Nummer, og Skuet fremtraadte i sin Helhed med fuldstændig europæisk Snit. Med smukt Vejr og i smukke Omgivelser blev det store Jubilæumsdyrskue et ligesaa nyttigt og belærende som op-livende og behageligt Feststævne. Der afholdtes Foredrag over det jyske Kvægs Udvikling i de sidste 25 Aar (H. Branth), over Udstillingen af Kvæg (A. Appel) og Heste (J. Jensen). Det røde, danske Kvæg var mindre godt re-præsenteret og stod langt tilbage for den jyske Afdeling.

Kvægavlsforeningssagen gaar sin jævne, rolige Gang. Den Nedgang i Antal af Foreninger, der særlig for Jyllands Vedkommende fandt Sted i nogle Aar, var kun en naturlig Følge af en unaturlig stærk Væxt i Begyndel-sen. Der er slet ikke Spørgsmaal om, at Flertallet af Kvægavlsforeningerne nu arbejder bedre — de lægge mere Vind paa at købe gode Tyre af god Afstamning, og de skjænke Opdrættet større Opmærksomhed end tidligere. Og dette er tildels en Følge af, at Foreningerne nu gjøres mindre og væsentlig kun rumme de Opdrættere, der have en god Forstaaelse af Sagen. Iøvrigt er Kvægavlsforenin-gernes Antal forøget i sidste Aar. For Jyllands Vedkom-mende er der i 1897 31 Foreninger flere end i 1896, der have ansøgt om Statstilskud, og det er særlig i de nordlige Amter, at Fremgang i Kvægavlsforeningssagen har fundet Sted. For Kvægavlsforeningerne i Aalborg Amt er der dannet en Fællesledelse i 1897. Forøvrigt synes det, som Tiderne — for Opdrætning og Fedning — ere blevne til-

strækkelig ugunstige til, at man ogsaa paa en af de af mig i Fjor omtalte døde Pletter med Hensyn til Kvægavlsforeningssagen, nemlig Mors, vil til at tage Skeen i en anden Haand og gaa i Retning af virkelig jydsk Malkekvang. Medens Mors tidligere har solgt mange Avlstyre til forskellige Egne af Jylland, saa er Forholdet nu ved at blive det omvendte. Vi have set den Mærkelighed, at Morsboerne ved Aarets Slutning have oprettet 2 Kvægavlsforeninger og indkjøbt de respektive Stamtyre fra vore 2 bedste, større Malkekvangsstammer, nemlig S. Elkjær og Borupgaard. Dette er et Tidens Tegn, men sikkert et glædeligt under de nuværende Forhold.

Priserne paa Avlsdyr have været gode. Gode Avlsdyr af fortrinlig Afstamning have været meget efterspurgt, og saadanne have betinget høje Priser. Der er atter i det forløbne Aar solgt »røde« Tyre til 2000 Kr. Stk., og til samme Prishøjde har nu ogsaa det jydsk Malkekvang hævet sig. Efter »Jydsk Husdyravl«s Meddelelse om Omsætning af Avlsdyr er der for 36 Tyre af jydsk Malkekvang betalt 20,175 Kr. eller 575 Kr. pr. Stk., hvilket er over 100 Kr. mere end Gjennemsnitsprisen for 29 Stk. i Fjor. Højeste Pris var 2000 Kr. og laveste 240 Kr. (ung Tyr). Af rødt dansk Malkekvang er kun opgivet Salg af 16 Tyre, og disse høre selvfølgelig til Typen, til en Gjennemsnitspris af 812 Kr., hvilket er 82 Kroner mere end i Fjor. Højeste Pris var 2000 Kr., laveste 300 Kr.

Præmiemalkninger, særlig for Dreng og Kreaturpassere, ere Foranstaltninger, der vinde mere og mere Udbredelse, og saadanne ere i Aarets Løb afholdte af Aarhus Amts-, Sorø Amts- og Maribo Amts landøkonomiske Selskab. — Det vilde sikkert være meget at anbefale, at ogsaa Pigerne fik Adgang til at konkurrere paa dette Omraade.

Fra 1897 ville vi mindes Angrebene fra D'Hr. Engländer Young og Spier, rettede mod vort Mælkeribrug. De skød over Maalet begge, og den tilsigtede Virkning

naaedes sikkert ikke. At vi herhjemme ved denne Løjlig-
hed i højere Grad, end ellers vilde være bleven Tilfældet,
kom til at tænke over, at der med Hensyn til Renlighed
i Staldene, til Lys og Luft samme Sted, til Vandets God-
hed var adskilligt at ændre til det bedre, kommer selvfølgelig
vor Smørproduktion og vore Husdyr til Gode. — Bestræbel-
serne for at iværksætte et virksomt Tilsyn med Staldene
og Mælkens Behandling paa Produktionsstedet have da
ogsaa mange Steder sat Frugt dels i sjældnere Tilfælde
ved Ansættelse af Staldinspektører, dels ved Tilsyn udøvet
af Mejeriernes Bestyrelse i Forbindelse med Belæring om
god Orden, en Maade, der i Almindelighed sikkert vil vise
sig heldigere end Ansættelsen af Staldinspektører.

Ligesom i Fjor har der paa Svineavlens Omraade
været stærkt Røre. Der er nu foruden paa Sjælland op-
rettet Avlscentre for Yorkshire Svin baade paa Fyen (2)
og Lolland-Falster (2), og Jyderne vente blot paa Penge
for at følge i samme Spor. Af de lokale Landboforeninger
rundt om i Landet har der været arbejdet en hel Del for
Oprettelsen af Centre for Avl af Landsvin, og adskillige
saadanne ere etablerede baade i Jylland og paa Øerne. Til
Assistance for Statskonsulenter i Svineavl er der antaget 5
Assistenter, der særlig have at vejlede ved Oprettelsen af
og Virksomheden i Centrene for Landsvin.

Om Faareavlen er der ikke stort at melde for det
forløbne Aar. Som sædvanligt er der solgt en Del Tillægs-
dyr — særlig Væddere — fra vore gode Faarestammer og
Faarehold, og for saadanne er der godt Begjær. Iøvrigt
spiller Faareholdet jo ikke nogen stor Rolle for Tiden i
det danske Landbrug, men jeg tror dog at kunne sige, at
det gaar op for Flere og Flere, at ogsaa Faarene kunne
kvittere for en god Røgt og Pleje og i den Henseende
ingenlunde adskille sig fra Koen og Svinet, og at et vel-
ledet Faarehold under mange Forhold kan være en væsent-
lig Støtte for vedkommende Bedrift.

I sin store Almindelighed har Sundhedstilstanden hos vore Husdyr været meget god. — Vi kunne her med Glæde notere, at det er lykkedes Dyr læge Schmidt i Kolding at anvise en virkningsfuld Behandlingsmaade (Jodkaliums injektion) af Kælvningsfeberen, hvorved Dødelighedsprocenten efter de hidtil foreliggende Resultater er bragt ned til et hidtil ukjendt Minimum. Af 412 Tilfælde ere 356 eller 86,41 % endte med varig Helbredelse.

Ogsaa i det forløbne Aar er der Fremgang i Brugen af Tuberkulin og hvad dermed følger til Tuberkulosisens Bekæmpelse. Tuberkulinsagen blev mødt med stor Sympathi af Landmændene, og den fortjente og fortjener det fuldt ud, men vi maa ikke falde fra eller vige tilbage, saa saare det Arbejde, der følger med Tuberlinens Anvendelse, ulejliger os mere end paa Forhaand ventet. Dertil have vi en ikke ringe Tilbøjelighed, men denne bør bekæmpes. Et Onde som Tuberkulosisen udryddes ikke uden ved et alvorligt, udholdende Arbejde!

Af Literatur, særlig vedrørende Husdyrbruget, skal jeg af den i 1897 fremkomne nævne; Stambog over Tyre af jydsk Race, Hæfte V, Stambog over Heste af jydsk Race, Hingste VI, Festskrift ved Foreningen af jydsk Landboforeningers 25 Aars Jubilæum, Beretning om Præmiering af hele Mejeribesætninger i Fyens Stift, 3die Udgave af A. Svendsens: »Praktisk Vejledning ved Fodermidlernes Anvendelse til Malkekvaget, Hestens Sundhedspleje, af Harald Goldschmidt samt Lommebog for Fodermestre af H. Appel og Nissen-Petersen.

Den danske Husdyravl har i det forløbne Aar mistet én af sine fremragende Mænd, nemlig Kammerraad Han-

sen paa Henneberg Ladegaard, der døde i August. Korthornskvægstammen paa Henneberg Ladegaard er et smukt Vidne om hans fremragende Evner som Opdrætter af Korthornskvæg. Kammerraad Hansens Opdrættervirk-
somhed har været af stor Betydning for Kvægavlen i de Egne af Jylland, hvor Kvægholdets Hovedbestanddel ud-
gjøres af Korthornskrydsninger.
